

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S

Sendt pr. e-mail til sstsyp@sst.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
NVES@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

SAGSNR. 23/00886

10. MAJ 2023

HØRINGSSVAR VEDR. VISITATIONSRETNINGSLINJE FOR ØVRE OG NEDRE KØNSMODIFICERENDE KIRURGI

Sundhedsstyrelsen har ved e-mail af 28. marts 2023 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til visitationsretningslinje for øvre og nedre kønsmodificerende kirurgi.

Instituttet finder det overordnet positivt, at Sundhedsstyrelsen har udarbejdet præciserende og uddybende retningslinjer for øvre og nedre kønsmodificerende kirurgi, da det kan udgøre et problem, hvis nationale regler om kønsskifte er uklare og med divergerende praksis, så de mangler forudsigelighed.¹

Instituttet imødeser ligeledes det kommende udkast til den reviderede vejledning om sundhedsfaglig hjælp ved kønsidentitetsforhold, som har til formål at sikre høj kvalitet og lige adgang til sundhedsfaglig hjælp ved kønsidentitetsforhold.

Instituttet har enkelte bemærkninger til udkastet.

Information til patienten

Instituttet finder det positivt, at udkastet har fokus på at sikre, at patienten informeres grundigt under hele forløbet.

Hertil understreger instituttet vigtigheden af, at der gives tilstrækkelig information til patienten i et respektfuldt og forståeligt sprog. Fyldestgørende information fra sundhedspersonalet skal danne grundlag for patientens informerede samtykke,² og et informeret

¹Se Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 19. januar 2021 i *X and Y v. Romania*, præmis 150-157.

² Jf. sundhedslovens § 15, stk. 3.

samtykke er med til at sikre patientens grundlæggende ret til selvbestemmelse.³

Information om patientrettigheder

Som den nye visitationsretningslinje er formuleret, lægges der meget vægt på, at oplysninger til patienten skal have fokus på behandlingsforløbet, forventningsafstemning samt risiko for at operationen ikke kan foretages. Det er instituttets opfattelse, at informationsforpligtelsen ligeledes skal være rettighedsbaseret.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler derfor, at det fremgår af den nye visitationsretningslinje, at patienten skal oplyses om sine rettigheder jf. nedenfor.

Ret til rettidig behandling

I lyset af de lange ventetider på kønsmodificerende kirurgi⁴ og en ny afgørelse fra Styrelsen for Patientklager,⁵ er det instituttets vurdering, at der er et øget behov for, at patienten er bekendt med sin ret til rettidig behandling.

Instituttet bemærker hertil, at Styrelsen for Patientklager i en afgørelse fra 31. marts 2023 fandt, at en ventetid på op til seks år ikke er et tilbud om rettidig behandling, da en ventetid på fire år ifølge Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er i strid med artikel 8 i den europæiske menneskerettighedskonvention.⁶

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler derfor, at det fremgår af den nye visitationsretningslinje, at patienten skal oplyses om sin ret til rettidig behandling. Det vil ligeledes sikre en ensartet tilgang til vurdering af rettidig behandling.

Forhåndsgodkendelse til behandling i udlandet

Såfremt der ikke kan gives tilbud om rettidig behandling, vil der efter omstændighederne kunne søges om forhåndsgodkendelse til behandling i udlandet.⁷

³ Retten til privatliv (EMRK art. 8) omfatter også individets ret til selvbestemmelse. Det betyder bl.a., at lægelig behandling uden samtykke vil kunne udgøre et indgreb i retten til privatliv, jf. Kjølbro, Jon Fridrik, "Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere", 6. udg. s. 867.

⁴ Center for Kønsidentitet, "Ventetider". Kan tilgås her: [Ventetider \(rigshospitalet.dk\)](https://www.rigshospitalet.dk/ventetider)

⁵ Styrelsen for Patientklager, "Transkønnet havde ret til behandling i udlandet", 31. marts 2023. [Transkønnet havde ret til behandling i udlandet \(stpk.dk\)](https://www.stpk.dk/transkonnet-havde-ret-til-behandling-i-udlandet)

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler på den baggrund, at det fremgår af den nye visitationsretningslinje, at patienten ligeledes skal have oplysninger om, under hvilke omstændigheder, der kan søges om forhåndsgodkendelse til behandling i udlandet.

MDT-konferencer (multidisciplinær team-konference)

Det er instituttets anbefaling, at det ved drøftelser af en patient til en MDT-konference tydeliggøres, at de repræsenterede faggrupper *alene* bidrager inden for grænserne af deres felt.

Med venlig hilsen

Morten Emmerik Wøldike

TEAMLEDER